

ВЛАДИМИР А. ПОМАКОВ

ПРЕДГОВОР

chitanka.info

Трябва ли да се пише предговор за една книга, която излиза за втори път? Ценителите на този род литература, любознателните и будни читатели, чиито интерес към природата въобще и към дивите животни на света е постоянен и неотслабващ, ще сметнат може би това за излишно — та те сигурно познават книгата и нейните герои така добре, а мнозина вероятно са гледали и чудесния филм, направен по нея. Защо трябва отново да ги представяме? Няколко са обстоятелствата, които ни подтикват да сторим това. Преди всичко сигурно ще има читатели, които за пръв път ще държат в ръце „Лъвицата Елза“ Освен това мнозина ще искат да узнаят какво е положението на едрите бозайници (включително и на едрите хищници) в Африка днес. Най-после, и това е скръбната причина за написването на този предговор, авторката — Джой Адамсън — загина без време и трагично в началото на миналата година.

„Лъвицата Елза“ е една биография. Не на човек, чиито дарби и качества са му отредили лично място в историята на света. Това е биографията на едно животно, което по силата на много причини стана не по-малко забележителна личност на двадесетия век, отколкото, да речем, някоя от естрадните звезди от близкото минало. Това е историята на една родена на свобода от диви родители лъвица — от деня на нейното появяване на бял свят до естествената ѝ смърт. Тя не е била „известна циркова артистка“, нито жив експонат в някоя зоологическа градина, а най-обикновена африканска представителка на този благороден род — лъвовете, или както някога ги наричаха, „царете на пустинята“ — чийто живот е преминал единствено в саваните на Кения. Това, което я отличава от нейните родственици, все още бродещи из Черния континент, е фактът, че тя е била отгледана от една жена европейка, вдъхновявана от висши и благородни идеали. Тази лъвица се прочу благодарение на нея. Приемната ѝ майка си беше поставила за цел не да има покрай себе си един питомен лъв, за да задоволи някаква своя прищявка или суета, а да отгледа животно така, както го отгледали лъвовете от родния му прайд — свободно и диво. Освен това тя искаше да опознае в най-големи подробности интимния живот на тези едри котки, тяхната биология, психика и поведение. Успехът ѝ беше колосален. Тя не само обогати с наблюденията си раздела от зоологията, който изучава всестранно представителите на сем. Котки и лъвовете по-специално, а направи

нещо много повече — покрай отглеждането на лъвицата Елза откри за себе си с пределна яснота настоящето и бъдещето на великолепия и неповторим див живот на Африка, намери сили и средства да поведе борба за неговото спасяване и запазване и направи всички свои открития достояние на световната общественост. Дали усилията и пламъкът на нейната мъжествена борба и огромният труд, който тя вложи в това дело, постигнаха своята цел? Страхувам се, че отговорът на този въпрос ще прозвучи песимистично.

Народите на този континент, извоювали сравнително неотдавна политическата си независимост, а и другите, които все още водят ожесточени битки за нея, в сегашния момент са изправени пред такива остри проблеми на своето социално и икономическо изграждане и на политическото си утвърждаване, разкъсвани са от толкова политически, етнически и други борби, че въпросите за опазване на природата остават едва ли не на последно място в техните програми. Не много отдавна, през 1979 г., когато по искане на законното правителство на Уганда в страната влязоха танзанийски войски, освен тежките човешки жертви страната даде и десетки хиляди убити антилопи, газели, хипопотами, слонове и други едри копитни бозайници и хищници. В по-голямата част от африканските страни, и то тъкмо в тези, в които популациите на диви копитни (и естествено на съпровождащите ги едри хищници) са най-многочислени, белтъчният глад е проблем № 1 за населението. Можем да си представим колко незавидна е съдбата и неясно бъдещето на тези животни, когато на карта е поставен животът на хора, а спасението е в добива на повече месо на всяка цена. На много места в тези страни традиционната икономика и животновъдна практика е толкова дълбоко вкоренена в обичаите на племената (например масаите) че макар да не решава проблемите за осигуряване на населението с необходимите храни от животински произход, тя представлява постоянна опасност за благосъстоянието и просперирането на популациите от диви животни и най-вече от едри копитни. Браконьерството все още се шири в много страни от континента, а неговото контролиране е извънредно трудна задача.

Погълнати от нашето всекидневие, от собствените си проблеми, ние рядко сме склонни да се замисляме върху проблемите на далечни страни, още по-малко — да се тревожим за съдбата на тяхната

природа. При това като че ли никога не ни минава през ума, че става въпрос за богатство, което принадлежи на цялото човечество, че ако дивите животни на Африка отминат в небитието, ще обеднеят не само народите и държавите на този континент, допуснали това, а колкото и отвлечено да ни се струва, ще обеднее всеки един от нас, всеки един от жителите на планетата. Това искаше да ни покаже и Джой Адамсън с всяка от своите книги, с целия си богат и интересен живот.

Въпреки тази, нека я наречем незаинтересованост към проблемите за опазване на африканската природа с всеки изминат ден все повече хора по света започват да осъзнават дълбоката криза, в която е изпаднала земната природа, криза, определена преди всичко от развитието на човешката цивилизация. Все повече хора осъзнават, че човечеството не може да съществува извън естествената си жизнена среда — биосферата на Земята, че всичко, което човекът е постигнал в развитието на своята материална и духовна култура, е неразривно и навеки свързано с всеки неин елемент — бил той растение, животно, минерали или стихии, с цялостната природа на планетата, че самото бъдеще на човечеството е немислимо извън нея.

И както всяка революция в мисленето и в новото осъзнаване на действителността има своите вдъхновени пророци, така и новото възприемане и разбиране на природата, човешкото общество и взаимоотношенията между тях имат своите поборници и просветители. Да споменем имената само на някои от тях, като проф. Бернхард Гжимек, проф. Г. Банников, Василий Песков, Джералд Даръл. В първите редици сред тях днес без колебание можем да причислим и авторката на тази книга, знаменитата Джой Адамсън. В деня на трагичната си гибел тя беше точно на седемдесет години — статистически не малък живот, — ала съпоставен със започнатото дело, както винаги, недостатъчен и кратък. Родена австрийка — Фредерике Виктория Геснер — в заможно семейство, тя е дете с изявени артистични заложби. Във Виена изучава музика и живопис. Още от малка (родното ѝ място е градчето Опава в днешна ЧССР) тя е в непосредствен контакт с растения и животни, обича много да рисува цветя и без съмнение това общуване с природата оставя траен отпечатък в нейната душа и в отношението ѝ към дивия живот. Окончателно нейната личност се оформя под влиянието на втория ѝ съпруг, швейцарския ботаник Петер Бали. Своя истински другар в

живота обаче тя намира в лицето на ирландеца Джордж Адамсън, надзорник по дивите животни в един от природните резервати на Кения. В тази страна Джой Адамсън намира най-после и истинската си родина, обиква завинаги нейната природа и успява да разкрие напълно своята душевност и философия. Тук тя създава забележителните си книги, които покрай безкрайно интересните факти от живота на лъвовете, гепардите, леопардите и местните жители ни разкриват извънредно тежкия ѝ труд на биолог и нейната изключителна работоспособност и научна добросъвестност. Повечето от книгите ѝ, част от които са познати и на българския читател — „Лъвицата Елза“, „Петнистият сфинкс“, „Зовът на Пипа“ — са пресъздадени като игрални филми и телевизионни сериали. В Кения тя организира фонда „Елза“ и започна своята борба за бъдещето на африканската природа. Г-жа Адамсън не се спира пред трудностите, които работата и разклатеното ѝ здраве изправят пред нея, и обикаля света САЩ, Великобритания, Канада, СССР, Унгария, — за да изнася лекции и беседи за своето дело и цел, да буди съвестта на световната общественост и да я накара да се замисли върху спасяването и съхраняването на природата на Черния континент.

И не е ли нещо повече от зла ирония на съдбата фактът, че тази жена, която даде за Кения (тя е авторка и на две забележителни книги, посветени на Африка и втората ѝ родина — „Народът на Кения“ и „Африка на Джой Адамсън“) и за природата на континента повече, отколкото мнозина местни политически дейци, падна пронизана от жестоката ръка на местен жител — един човек, чиито понятия за добро и зло, за труд и дисциплина са изостанали с хилядолетия, а чувството за справедливост и възмездие не е достигнало дори равнището на повечето животни на Африка.

Нека сега, дочитайки тези редове, да помислим за нея и за великото ѝ дело и да отдадем почит към паметта на тази необикновена жена.

Владимир А. Помаков

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.